

גוט שבת

GutSábész

21. évfolyam 48. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 19:48 • ח' מנחם אב תשע"ט • 2019. 8. 9. • פרשת דברים • A böjt kimenetele: 20:37

Csak óvatosan! Miért kerüljük a veszélyt a nájntégben?

Bölcsseink azt mondják, hogy vannak szerencsés és kevésbé szerencsés, bizonyos tevékenységekre alkalmasabb, illetve kevésbé alkalmas időpontok. Ahogy ádár hónap egésze pozitív töltetű időszaknak minősül, amikor kifejezetten ajánlott új vállalkozásba, üzletbe, munkába fogni, addig jobb, ha a „gyászos három hétben” tartózkodunk az ilyenmitől, mivel – amint mondják – ezekben a napokban nincsen áldás ezeken a zsidók számára.

A támuz hó 17. és áv hónap 9. között (vagyis a Jeruzsálem falainak áttörése és a Szentély lerombolása közti három hétben) szokás többek közt, hogy nem fogunk semmi olyanba, ami veszélyes lehet. Általános szabály a zsidóságban, hogy ne veszélyeztessük az életünket ok nélkül, de

ebben az időszakban ez a törvény fokozottan érvényes. Különösen igaz ez a nájntégben, a három hét utolsó kilenc napjában.

Ennek az az oka, hogy a zsidó évnak különösen jelentőségteljes és negatív töltetű szakasza ez, hiszen számos tragédia ezekben a napokban ért minket hosszú történelmünk során. Ha csak a modern kori történelmet tekintjük, 1914-ben a németek tisá beav napján üzentek hadat Oroszországnak, elindítva ezzel az első világháborút, melynek tragikus következményei voltak az európai zsidóságra nézve, és mely végül a második világháborúhoz, és a zsidóság egyik legnagyobb tragédiájához, a holokauszthoz vezetett.

Ezért nevezzük ezeket a napokat bén hámcárimnak a tisá

beávkor felolvasott Échá, vagyis Siralmak könyvének egy mondata alapján: „*Elbujdosott Jehuda az ínség és nagy szolgaság miatt; leült a nemzetek közt, nyugalmat nem talált; mind az üldözői utolérték őt a szorosok közepete.*” (1:3) Maga az elnevezés nehez, érzékeny, sebezhető időszakra utal.

Ezért sokan igyekeznek elkerülni a veszélyes helyzeteket (lásd még a kettővel ezelőtti számunkban megjelent táblázat) például, hogy egyedül sétáljanak a város határában vagy olyan helyeken, ahol ritkán járnak emberek, és nem mennek kirándulni veszélyes helyekre. Bár máskor sem ajánlott verekedésbe keveredni, ebben az időszakban különösen ajánlott elkerülni a tetlegességet.

Kérdezd a rabbist, várunk a Civil szigeten!

Az EMIH 100% kóser közösségi élménnyel, interaktív vetélkedővel, Kérdezd a Rabbist! pulttal várja standjánál a zsidó és nem zsidó látogatókat egyaránt. A pezsgő és változatos zsidó életet mutatjuk be, igazi lelki feltöltődést nyújtva a fesztiváló közösségnek.

Augusztus 7-13-ig szombat kivételével minden nap a Sziget Fesztiválon!

Ötödször is Sóletfesztivál

2019-ben ötödik alkalommal kerül megrendezésre a népszerű zsidó gasztrorfesztivál a belváros szívében, a Kazinczy utcában. A résztvevők bepillantást nyerhetnek a kóser konyha és zsidó élet rejtelmeibe. Az EMIH által szervezett egész napos fesztiválon a gasztronómiai élmények mellett élő koncertek, gyermekfoglalkozások, kulturális programok várják az érdeklődőket.

Judaizmus gyorstalpaló

Ismerkedj meg jobban saját gyökereiddel, a különböző zsidó hagyományokkal, misztikával és tanuld meg a héber olvasás alapjait!

Jelentkezés:

<https://zstsz.hu/jelentkezes/>

Részvételi díj: 10.000 Ft/fő,

tankönyvek ára: 4.500 Ft

Helyszín: Sász Chevra

Lubavicsi zsinagóga

1061 Budapest,

Vasvári Pál u. 5.

Hetizakasz

A Tóra ismétlése

Hetizakaszunk – *Dvárím* (5Mózes 1:1–3:22.) – Mózes ötödik könyvének első szakasza, melyben az elbúcsúzó népvészér visszapillantó tükröt tart a nép elé, felemlíti az elmúlt negyven évben történeteket, és figyelmezteti a népet a

Tóra és parancsolatai betartásának fontosságára. Ez a szakasz mindig a tisá böáv előtti szombaton kerül felolvasásra, amit Sábát Cházonnak hívnak, a felolvasott Háftára révén, ami *Cházon Jesájáhu* (Jesájá Vizioja).

Zsidó híradó

Amerikai szenátorok:

Lengyelország fizessen kártérítést

Amerikai szenátorok azt kérik, hogy Lengyelország fizessen kárpótlást vagy adja vissza a náci és a kommunisták által elvett vagyont a túlélőknek és családjuknak. Az USA kongresszusának 100 szenátora közül 88 nyílt levélben kéri Mike Pompeo külügyminisztert, sürgesse meg ezeket az intézkedéseket. Ebben emlékeztetik Pompeót a februárban Varsóban tett nyilatkozatára, amelyben felszólította Lengyelországot, hogy tegye meg a megfelelő lépéseket a náci és kommunisták által elvett magántulajdon visszatérítésére.

Morawiecki lengyel miniszterelnök akkor azt mondta, hogy az ország „megoldotta” ezt a kérdést. Ez a kijelentés a szenátorok mostani levele szerint aggodalomra ad okot: úgy vélik, Lengyelország nem kezelte megfelelően a problémát.

Levelükben megjegyzik, hogy Lengyelország az egyet-

len ország az Európai Unióban, amely még nem fogadott el átfogó törvényt a magántulajdon visszatérítéséről vagy kompenzációjáról. Májusban Mateusz Morawiecki lengyel miniszterelnök úgy nyilatkozott, hogy a visszatérítés nemzetközi jogot sértene, és Hitler győzelmét jelentené, ezért ilyesmi sohasem történhet meg.

A kezdeményezés kevesebb mint egy hónappal Trump második lengyelországi útja előtt született. Az amerikai elnök a tervek szerint szeptember elsején látogat ismét az országba, a második világháború kezdetének 80. évfordulója alkalmából. Trump legutóbb 2017 júliusában járt Lengyelországban.

Végrendelet

Ha lehetőségünk lenne előre megfogalmazni életünk legutolsó szavait, vajon melyek lennének azok?

Talán egy süteményt kérnénk általuk? Vagy hosszas búcsúzkodásba kezdenénk? Esetleg valami számunkra fontos, jelentőséggel bíró dolgot fogalmaznánk meg? És ha már elmondtuk, amit szerettünk volna, azt vajon elismételjük többször is?

Isten Mózesel már előre közölte halála közeledtét, hogy időben fel tudjon készülni a vezetéssel járó kötelezettségek átadására, valamint népe számára hátrahagyni szándékozott végső üzenetére. Mózes így is tett.

Beszélni kezdett. Mikor szavait mondta, minden zsidó jelen volt. Mondandója végeztével pedig nem pihent, hanem előlről kezdte azt, csak éppen egy másik nyelven. Majd egy harmadikon. Ezt egészen addig folytatta, míg az akkor ismert mind a hetven nyelven el nem mondta.

Vajon miért tett így? A körülötte álló zsidók mind értették a hébert, a többit azonban aligha. Akkor meg mi értelme volt elmondani mind a heven nyelven?

Felgyorsult és továbbra is egyre gyorsabban változó társadal-

munkban sokszor esünk azon csábító gondolat csapdájába, hogy bármilyen hasonlósság a több ezer éve élt nomád eleinkkel csupán véletlen egybeesésnek köszönhető. Ezen gondolkodás pedig aligha meglepő módon egy kérdést vet fel: miért engedjem, hogy az olykor első olvasatra babonásnak tűnő rituális szokások és meghaladott tévhitek által keresztül szőtt Mózesi törvények alakítsák az életem?

Mózes már akkor sem csak a kortárs zsidóságához beszélt, hanem hozzánk is. Időt és fáradságot nem kímélve valamennyi nyelven közvetítette a Tóra szavait, ezzel is demonstrálva, hogy annak üzenete valamennyiünk számára aktuális tanítással szolgál – éljünk bármilyen korban, bármelyik országban.

Bármilyen legyen a munkánk és az annak során használt nyelvet, bárhol is változzon a hétköznapi beszéd, Tóránkat mindig magunknál hordjuk, mivel azt saját nyelvünkön kaptuk meg mindnyájan, közvetlenül Mózesről.

*Kovács Jichak rabbinövendék
cikke Elisha Greenbaum írása
nyomán*

Oberlander Báruch

Léteznek-e Tórába rejtett kódok?

Sász Hevra zsinagóga
1061 Bp., Vasvári Pál utca 5.

Judaizmus
gyorstalpaló

ZSTSZ
ZSIDÓ TUDOMÁNYOK
SZABADÉGYETEME

EMH
2019. augusztus 19-30.

Imaidők a következő hétre (augusztus 10-16.):

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga

(VI., Vasvári Pál u. 5.)

Szombat: 8.45 Hetizakasz-tanulás;

9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*;

Az imaidőket bővebben lásd a Tisá böáv-i ünnepi mellékletben

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 19.50 Délutáni-esti ima (a Keren Orban)

Péntek: 18.30 **Szeretni, de hogyan?**

(Oberlander Báruch rabbi előadása);

19.30 *Minchá, Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Óbudai Zsinagóga

(III., Lajos utca 163.)

Szombat: 9.15 Hetizakasz

a kabbala tükrében

10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Hétfő-péntek (munkanapokon):

6.30 Reggeli ima

Péntek: 19.00 Tanulás

19.30 *Kábálát Sábát*,

majd *Kidus*

Budavári Zsinagóga

(I., Táncsics M. u. 26.)

Szombat:

9.30 Reggeli tanulás

(zsidó misztika)

10.00 Reggeli ima,

majd *Kidus*

Péntek: 18.30 Tanulás;

Faith Áser rabbi előadása;

19.30 Szombatfogadás, *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

Nem mindenkinek való az egyetem

A Szovjetunióban születtem, nem sokkal Sztálin halálát követően. Hivatalosan nem folyt zsidóüldözés, de súlyos büntést vont maga után, ha valakit a zsidó vallás gyakorlásán vagy terjesztésén kaptak.

Ezzel együtt nagyapám mindent megtett, hogy megfelelő zsidó oktatásban részesüljünk, és mindannyian hűek maradtunk a Tórához. Amikor 1971-ben lehetőségünk nyílt, hogy elhagyjuk az országot, éltünk vele Izraelbe, Kiriát Máláchiba költöztünk, ahol már éltek rokonaink. A középiskolát már elvégeztem a Szovjetunióban, ezért nyelvtanfolyamra kezdtem járni és egyetemre készültem. Ez sokaknak nem tetszett, és mondták is apámnak, hogy nem való, hogy egy vallásos lány egyetemre járjon. Apám nem tudta, hogy mitévő legyen. Én azonban elhatároztam, hogy továbbtanulok, és be is iratkoztam egy előkészítő kurzusra. Nem akartam szembekerülni apámmal, ezért amikor lehetőségem adódott, hogy New Yorkba látogassak, elhatároztam, hogy kikérem a lubavicsi rebbe tanácsát. Hallottam, hogy ő tanult a berlini és a párizsi egyetemen, ezért biztos voltam abban, hogy megértő lesz, és segít megnyugtanni apámat.

A találkozó előtt írtam egy hosszú levelet a Rebbének oroszul, melyben részletesen feltártam a helyzetet. Emlékszem, hogy amikor beléptem a Rebbe szobájába, a levelem ott feküdt előtte, az asztalán. Nagyon ideges voltam a találkozó előtt, de a Rebbe jelenléte megnyugtató. Mosolygott miközben beszélt, és nagyon választékos oroszul használt. Korábban csak olyan embereket hallottam ebben a stílusban beszélni, akik előkelő családból származtak. „A mai,

modern egyetemek a nyugati világban egészen mások, mint a háború előtti egyetemek. Azelőtt az egyetemeken nagy hangsúlyt fektettek az értékekre és a tanulás tisztaságára. Ez ma már nem így van. Mostanában az emberek inkább a hangulat és

hogy ha ez a lány, aki egy ilyen családból jött, egyetemen tanult, akkor az biztosan jó dolog. Ők azonban nem rendelkeznek ezzel a háttérrel és erővel, amivel Ön, és az egyetem negatív hatással lesz rájuk. Eltávolítja őket Istentől és a Tórától” – mondta.

Rochel Leah Presman Tórát tanít oroszul és héber nyelvet oktat Jeruzsálemben, az Ulpán Morasa iskolában. Az interjú 2017 februárjában készült.

a különböző társadalmi csoportok miatt mennek egyetemre, ahol annyi tudást szereznek meg, hogy később azt hasznosítva megteremtsék a megélhetésüket” – kezdte a Rebbe, majd szélesen elmosolyodott. „A leveléből azonban kiderült, hogy Ön nem ezért akar egyetemre járni. Biztos vagyok benne, hogy az egyetem nem befolyásolná negatívan. Azonban nem csak erről van itt szó. Az is fontos, hogy ne csak önmagára gondoljon, hanem másokra is. A családja akkor is hű maradt a Tórához, amikor ez hatalmas áldozattal járt. Önnek azon orosz zsidók példaképének kell lennie, akik hamarosan elhagyják a Szovjetuniót. Először százak jönnek majd, később ezrek, azután százazrek. Önre nézve azt mondják majd,

Elámultam mindattól, amit hallottam. Akkoriban rendkívül nehéz volt elhagyni a Szovjetuniót, és elképzelhetetlennek tűnt, hogy hamarosan zsidók százazrei kaphatnak kiutazási engedélyt. Ráadásul a legtöbb zsidó nem is akart kivándorolni. A Rebbe azonban már akkor tudta, hogy mi történik majd évekkel később.

„Más módja is van annak, hogy képesítést szerezzen. Tanulhatna például levelező szakon. Látom, érdeklik a nyelvek. Talán megtanulhatna angolul” – folytatta a Rebbe. Erre azt feleltem, hogy az angollal nehezen találnék munkát, mert annyi angol anyanyelvű bevándorló él Izraelben. „Nem mindenki tudja tanítani is azt a nyelvet, amit beszél” – felelte erre a Rebbe, majd

azt javasolta, hogy iratkozzak be a Kfár Chábádban működő női szemináriumba. Azt mondta, hogy bár a családom tartotta a Tórát a Szovjetunióban, a tudásom még nem teljes és sokat tanulhatnék abban az intézményben, ezt pedig jól tudnám hasznosítani a jövőben.

A Rebbe szavai meggyőztek, és ahelyett, hogy pszichológia szakra iratkoztam volna be az egyetemen, inkább Kfár Chábádba mentem a szemináriumba, ahol tanári képesítést szereztem. Ez később tényleg nagyon hasznosnak bizonyult, hiszen megvalósult a Rebbe jóslata, és megkezdődött az orosz zsidók tömeges bevándorlása Izraelbe.

Amikor elkezdődött az alijahullám, a Rebbe azt kérte, hogy dolgozzak egy olyan szervezet számára, mely az értelmiségi orosz bevándorlókat segíti. Később hébert tanítottam orosz bevándorlóknak egy nyelviskolában. A Rebbe tanácsának hála, képes voltam segíteni nekik. Ezzel együtt a héber nem volt az anyanyelvem, csak a harmadik nyelv, amit megtanultam a jiddis és az orosz után. De nem zavartattam magam, hiszen a Rebbe is megmondta, hogy a nyelvtudás még nem biztos, hogy elegendő a tanításhoz is. Én megtanultam a szakmát, és ezért sikeres tanár lett belőlem. Többen akartak nálam tanulni, mint amennyi hely volt az osztályban.

Rochel Leah Presman

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján. Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el: www.youtube.com/alubavicsirebbe

Kóser konyha

Mádzsádrá

A keleti zsidók konyhájában a tisá beásvot megelőző étkezésre többnyire rizsből és barna vagy zöld lencséből álló mádzsádrá készül.

Párve, tojás- és gluténmentes

*4 nagy hagyma vékony szeletekre vágva
másfél pohár száraz lencse (zöld vagy barna)
másfél pohár
hosszúszemű rizs
só és bors, ízlés szerint
néhány kanál olívaolaj
a hagyma megpárolásához*

A hagymát az olajon aranybarnára piritjuk. Az átválogatott lencsét alaposan megmossuk: tálba teszünk rá, majd kézzel néhányszor megkeverjük, végül hagyjuk leülepedni. Ezt a folyamatot néhányszor megismételjük, hogy biztosak legyünk abban, nem maradt bogár a lencsénkben. Ezután a lencsét egy nagy lábosban, háromszoros vízben feltesszük főni. Negyedórányi főzés után hozzáadjuk a hagyma felét és a szintén megmossott, átválogatott rizst, és további 15-20 percen át főzzük, míg a keverék az összes folyadékot magába nem szívta. A maradék hagymát tovább piríthatjuk az olajon, amíg sötétbarna színűre karamellizálódik. Tegyük a sült hagymát a mádzsádrá tetejére, és melegen tálaljuk.

Sábeszi vendégség-kisokos

Az egyik gyakran felmerülő kérdés, amivel a rabbihoz szoktak fordulni, arról szól: miként illik viselkedni egy-egy zsidó rendezvényen vagy családi eseményen, melyre meghívást kapott a kérdező. Ennek kapcsán állított össze a Vasvári Pál utcai zsinagóga közösségének egyik aktív tagja egy praktikus útmutatót azoknak, akik először készülnek vendégségbe egy sábeszi ebédre. *Koós Tamás* írásából idézünk.

„Amikor először hívtak meg egy Chábád rabbihoz szombati családi ebédre, igencsak zavarban voltam. Mit szabad, mit tilos, mit kell, mit illik? Leírok pár dolgot, hátha hasznos neked is. Fontos: ha meg vagy hívva, igazold vissza, hogy mérsz! Így számitanak rád és várnak téged.

Miért hívtak meg?

Az ünnepekre vendéget hívni micva és öröm. A felnőttek és a gyerekek is szeretnék tudni, hogy ki vagy, mi foglalkoztat, milyen gondolataid, kérdéseid vannak. Bátran legyél jelen te magad és figyelj és tanulj és kérdezz és mesélj.

Hogy öltöztek fel?

A szombat ünnep, ha lehet, öltözz kicsit ünnepélyesen, úgy, mint bármikor máskor, ha zsinagógába mennél. Hölgyeknek ajánlott a hosszú szoknya, a vállakat, karokat fedő felsőrész. Szokás, hogy a férjezett zsidó nők a hajukat eltakarják sapkával, kalappal, kendővel, parókával – annyit tegyél ebből, amennyiben jól érzed magad. A férfiak lehetőleg hosszú nadrágban, fedett felsőtesttel jelennek meg. A fejfedő használata elengedhetetlenül fontos. Ha nincs neked, a házigazda egész biztosan tud adni.

Mit vigyek ajándékba?

Megszoktam, ha új helyre megyek vendégségbe, valami kis apróságot viszek magammal ajándékba. Mit vigyek? A helyes válasz: semmit. Hogy miért? Szombaton tiltva van a munkavégzés. Vinni valamit az utcán, munkavégzésnek számít. Sőt! Nemcsak, hogy ajándékot nem vihetek, hanem – ha egy mód van rá – semmi egyebet se vigyek magammal, például lehetőleg hagyjam otthon a hátizsákomat, az esernyőt, a telefonomat, minden pénzt. Ha a telefon mégis nálam maradt, azt igyekezzek némára állítani, és semmiképp ne vegyem elő a vendégség közben, mert ezzel zavarba hozhatom szombattartó vendéglátóimat.

Hogy jutok be a házba?

Ideálisan elmegyek imára (legalább a végére) és együtt megyek velük a zsinagógából hozzájuk. Másik lehetséges megoldás, hogy a házuk előtt várom, hogy megérkezzenek, és közösen jutunk be a házba. Mit tegyek, ha elkéstem? Várom az utcán, hogy egy lakó arra járjon és kinyissa a kaput. Vagy egyszerűen csak várok, hogy valaki lejön, hogy beengedjen. Mivel tudják, hogy jössz, várnak rád és számítanak rád és ezért gyakran ki fognak nézni az ablakon, hogy be tudjanak engedni.

Kézfogás, ölelés, puzsi, simogatás

Természetes dolog, hogy puzsit adunk egymásnak, amikor megérkezem vagy kezefogunk, megsimogatjuk a gyerekek fejét,

ilyesmi... Óvatosan! Legyünk elővigyázatosak! Könnyen lehet, hogy vendéglátóim tartózkodnak a férfiak és nők közötti érintkezéstől és mindahányan zavarba jöhetnek.

Hogy viselkedjek, amikor ott vagyok?

Kérdezz bátran! Figyelj! Nézd meg, figyelj meg, hogy mások mit csinálnak, hogy vannak jelen. Fontos, hogy sábatkor (és más zsidó ünnepen) nem gyújtunk tüzet, éppen ezért dohányozni sem megengedett. (Persze, ideálisan, nincs nálad semmi, tehát se cigi, se gyufa.)

Szeretnék pár fényképet, videót készíteni

Megszoktam, hogy baráti társaságban készíték pár fényképet, mindenkinek örömet okoz utána. Ne tedd! A fénykép, videó, hangfelvétel készítése munkavégzésnek számít! És, ugyebár, nincs is nálad semmi, tehát a fényképezőgép és a telefon is (lehetőleg) otthon maradt.

Mi történik,

ha valamit rosszul csinálók?

Nyugi! Ezek a családok hozzá vannak szokva ahhoz, hogy a vendégek nem ismerik a törvényeket, szokásokat, parancsokat, tilalmakat. Szeretettel és elfogadással lesznek feléd.

Érezd jól magad!

Mindezek a szabályok körülbelül olyanok, mint amikor leülsz sakkozni. Eleinte szokatlanok, hiszen ki tud ilyen bonyolult rendszerben örömmel játszani? Aztán megtanulom a szabályokat, és utána valóban jókedvű játéka, vidám együttléte az egész.

Gut sábesz, sábat sálom!

K. Tamás

(A teljes cikk a zsido.com oldalon olvasható.)

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: **Oberlander Báruch rabbi**
Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: **Golubovics Martina,**
Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**
ISSN 1416-4604

EMIH
EGYSÉGES MAGYARORSZÁGI
IZRAELITA HITKÖZSÉG